

Jaroslav Dietl

Televizní román

Doktor Marcus a jeho rod

*Vychází
poprvé*

Málokdo ví, že Jaroslav Dietl napsal ještě jeden seriál o „nemocnici na kraji města“. Po úspěšném stejnojmenném televizním seriálu dostal koncem sedmdesátých let od východoněmecké televize nabídku, aby napsal podobný seriál o slavném, prastarém berlínském špitálu Charité. A tak vymyslel dějově bohatou, mnohovrstevnou ságu lékařské rodiny Marcusů, v níž sleduje barvitě životní osudy tří generací od Vánoc roku 1913 do jara roku 1978, jak se vyvíjely s mnoha peripetemi na pozadí historie nemocnice, dějin Berlína a celé země. Seriál tehdy nebyl natočen, zdál se příliš historický, a skončil v šuplíku. Poprvé vychází až v literární podobě, a teprve dnes. Svého slavného předchůdce – Nemocnici na kraji města – připomíná nejen nemocničním prostředím, ale především nezaměnitelnou autorskou invencí, která i tady stvořila výrazné, originální postavy s pohnutými osudy, plnými nečekaných zvrátů, lásky i nepřátelství, postavy, které nás, jak bývá u Jaroslava Dietla zvykem, osloví svým člověčenstvím, velice rychle nás vtáhnou do děje a nepustí, dokud knihu nedočteme do konce.

Jaroslav Dietl Doktor Marcus a jeho rod

Jaroslav Dietl

Doktor Marcus a jeho rod

Televizní román

Historický příběh z prostředí
slavné berlínské nemocnice

Jaroslava Jiskrová - Máj

Dokořán

2002

Úvodní poznámka autora

Ten úkol zní na první pohled slibně: vytvořit televizní seriál o prastaré berlínské nemocnici Charité, začít ho kdesi v její mladší historii (to jest nevyjít z rámce tohoto století), ukázat však zejména její dramatickou poválečnou éru a vrcholit údobím zcela současným.

Ale dějiny a současnost Charité jsou zároveň i dějinami a současností Berlína, a tím i dějinami a současností každého jeho obyvatele, každé jeho rodiny, zvláště pak každé jeho doktorské rodiny. Kolik událostí, kolik zvrátů, kolik proměn zažil Berlín a jeho obyvatelé za uplynulých šedesát sedmdesát let, to nezažilo snad žádné město v celé historii lidstva.

A když si to (sami jaksi překvapeni) uvědomují němečtí vypravěči, jak by neměl být překvapen, ba ohromen, český spisovatel.

Procházel mezi starými budovami nemocnice z červených cihel, pročítal tisíce stránek vzpomínek, zpráv, memoárů, politických a sociologických studií i prostých dějepisných čítanek, hovořil s lékaři, politiky, dramaturgy – a všemi byl laskavě vybízen, aby to napsal.

S plným vědomím značné opovázlivosti, ale i rozechvěn pomyslením, jakou má před sebou velikou epickou i dramatickou látku (a že takovou hned tak k dispozici mít nebude), chápe se pera...

Jaroslav Dietl, březen 1980

Vstupují do haly a dřevěným schodištěm se vydávají nahoru. Babička pokračuje ve vzpomínání:

„Když tvůj dědeček přišel před sedmdesáti lety s vojskem k Berlínu a rozhodl se, že zůstane felčarem, jak ho to naučili u rejtářů, tak postavil tenhle dům a sedm dní to oslavovali.“

Marcus vede maminku nahoru, kde už je jen úzká chodbička a z ní vedou čtvery dveře.

„Tvůj tatínek, můj nebožtík muž, když vystudoval na doktora a začal tady praktikovat, tak při tvém narození oslavoval tři dny a tři noci.“

Otevře své matce druhé nejbližší dveře, aby mohla vstoupit. Stará paní se však ještě zastaví, aby svou myšlenku dopověděla:

„A my tady ani nedočkáme půlnoci.“

Vtom začnou kdesi v dálce bít zvony.

„Už svolávají na půlnoční,“ podotkne její syn.

Pokoj babi je plný obrázků malovaných na porcelánu a těžkých přehozů. Doktor Marcus políbí svou matku na čelo.

„Maminko, já ti přeju všechno nejlepší.“

Štařenka podlehne dojetí a křečovitě se syna drží.

„Já tobě taky, Tomíčku, já tobě taky. Ty seš slavněj pokračovatel marcusovského rodu, škoda že se toho tatínek nedožil.“

Marcus to nemá příliš rád, a dá svou netrpělivost najevo.

„Dobrou noc, maminko!“

Babičky se to dotkne, a ještě než vyjde ze dveří, řekne trpce:

„Stejně's mi mohl to štamprlátko nalejt, ani jsme si my dva spolu nepřipili.“

Její syn se zastaví - usměje, dojde k zácloně, odhrne její spodní cíp - za ním je schovaná lahvička, napůl upitá. Beze slova nalije do dvou kalíšků, jeden podá své matce a druhý pozvedne k připitku.

„Na zdraví, maminko.“

Babi považuje za nutné tu existenci láhve vysvětlit:

„Stojí tady, myslím, víc než rok.“

Syn však s úsměvem opakuje:

„Na zdraví celé rodiny.“

Na to už si přituknou, babi na něho šibalsky mrkne:

„Ať slouží.“

A vyzunkne to do dna.

Když vstoupí Dorothea v dlouhé noční košili a s rozpuštěnými vlasy do ložnice - tmavé a krásné každým kouskem ušlechtilého dřeva i každým obrázkem -, leží už její muž na lůžku, ale oči ještě zavřené nemá. Žena si zálibně pohladí kožešinu stříbrné lišky, dlouho-

srstou a jiskrnou. Pak se nakloní, políbí svého muže na tvář a řekne:

„Dobrou noc, Tomášku.“

Ještě ji zadrží, aby ji také políbil.

„Dobrou noc.“

A pak leží tiše vedle sebe - i kolem je klid a pokoj. A v tom nehnutém, zdánlivě úlevném okamžiku řekne Marcus poněkud chraptivým hlasem:

„Já mám pro tebe ještě jeden dárek, Dorinko!“

„Pro mě?“

„Ale nevím, jestli ho přijmeš.“

„Jaký dárek?“

„Syna.“

Pohlédne na něho, pozvedne se na loktu, nerozumí tomu vůbec.

„Syna?“

A teď se tedy Marcus, konečně osvobozen od toho tíživého tajemství, může rozhovořit:

„Ty víš, jak jsem si vždycky přál mít syna. A víš taky, že už ho spolu mít nemůžeme. A tak bych byl strašně rád, kdybys nebyla proti tomu, abych si ho vzal za vlastního.“

Dorothea je z toho dokonale zmatena.

„Ty máš na mysli nějaké určité dítě?“

„Ano.“

„Nic proti tomu, ale to stejně nebude *tvůj* syn.“

Doktor Marcus vidí, že jeho žena dosud nic nechápe, a tak po malinké pauze hlesne:

„Ale to je můj syn.“

Teď teprve je to venku. Dorothee vyhrknou slzy do očí a pomalu odvrátí hlavu na druhou stranu. Ó, těžká chvíle pro Marcuse. Nakloní se ke své ženě a zašeptá:

„Dorinko, odpusť mi tu otázku, ale můžu ho přivést?“

Přikývne plačky a sotva slyšitelně řekne:

„Přivez ho.“

Líbá ji na tvář, na spánky, na ruku a pln úlevy i vděčnosti slibuje:

„Nikdy ti to nezapomenu - a mám tě za to nesmírně rád.“

Joachim Zumpe kočuruje a doktor Marcus, sedě vedle něho, drží v náručí dvojnásobně v dece zabalenou peřinku, z níž ani nevykukuje, neboť je do ní hluboce ponořena, hlavička nemluvněte. Projedou bránou na kamennou cestu, zastaví před vchodem do domu, Marcus opatrně sestoupí se svým nákladem na pevnou zem. Pak kráčí ke dveřím svého domu. Právě při vstupu se střetne s Bertou Zumpeovou, ta pohlédne na ten závítek, zjistí, že je to dítě, a nemůže uvěřit svým očím.

Jaroslav Dietl a jeho nový seriál

Po úspěchu několika českých seriálů v NDR (*Žena za pultem, Muž na radnici, Nemocnice na kraji města*) nabídl vedení německé televize českému dramatikovi Jaroslavu Dietlovi námět na nový rozsáhlý projekt. V rozhovoru pro *Orbis* ze dne 28. 12. 1981 o něm říká:

...tentokrát jsem začínal psát značně stísněn, a teprve pomalu, pomaloučku se mi vynořovaly jednotlivé figury příběhu a odhalovaly svůj osobitý, mně tak vzdálený a neznámý svět.

Nedělala vám potíže německá jména?

Musím se přiznat, že jsem si od dramaturga německé televize vypůjčil dvě knihy. Telefonní seznam Berlína a německou kuchařku. Berte to jako zoufalý pokus autora dostat se za každou cenu do intimity německé rodiny, znát jejich jména a vědět, na čem si pochutnávají.

Nebylo by pro vás lepší v cizí zemi nějaký čas pobýt a psát svůj příběh přímo tam – na místě samém?

Možná ano, ale já to nedokážu. Do ciziny jedu na pár dnů na zkušenou, nasát atmosféru, dozvědět se nejdůležitější fakta. Ale psát – to mohu jen a jen doma – v prostředí známém, které mě nerozptyluje, nerozčiluje, kde se cítím silný tím, že ho znám a že mu dokonale rozumím.

Ted', když je práce hotova – máte pocit, že jste se v něčem mylil?

V zásadních věcech snad ne. Musíte myslet, že vlastnímu psaní předcházelo podrobné studium německých dějin, že rešeršista mi z dostupné literatury faktu i z beletrie vytvořil jakési dvousetstránkové dějiny německé medicíny, že jsem navštívil mnoho berlínských ústavů a institucí, a v neposlední řadě absolvoval desítky rozhovorů se současnými německými lékaři.

Takže můžete říct, že jste se v ničem nemylil?

Ó, to se také nedá říct. Samozřejmě že v jednotlivostech, v detailech jsem se často zmýlil. Dlouhé rozhovory s šéfdramaturgem německé televize, doktorem Manfredem Seidowskym, jsou toho dokladem. Společně jsme domýšleli všechny situace do nejmenších podrobností, znovu jsme probírali konání a jednání všech hrdinů, aby bylo věrohodné, aby s ním divák spontánně souhlasil.

Můžete uvést nějaký příklad?

Jistě. Věděl jsem například, jak tíživá situace byla pro německé lékaře v zimě roku pětáctýřicátého. Nebyly léky, nebyl obvazový materiál, nebyly potraviny, nemocniční pavilony byly vybombardovány. Ale neměl jsem tušení, že například jako vzácná odměna pro doktora a jeho rodinu se vydávalo o Vánocích pár brambor.

Co říkali vaši němečtí partneři, když dostali do rukou první scénáře?

Řekli, že je to pozoruhodný pohled na jejich historii i život. Já si myslím, že pro ně sice měly jednotlivé postavy poněkud slovanský „nátisk“, ale v tom mi zase pomohly moje dosud v NDR uvedené seriály, jejichž hrdinové nebyli německému divákovi lhostejní.

V jakém stadiu je teď realizace seriálu?

Scénáře procházejí poslední redakcí, vybírají se herci, exteriéry, šijí se kostýmy, architekt kreslí návrhy staveb, s nemocnicí Charité se dojednává možnost a rozsah natáčení uvnitř pavilonů. Začátek natáčení je stanoven na letní měsíce roku 1982.

Málem bych zapoměla – jak se bude seriál jmenovat?

Doktor Marcus a jeho rod.

...jak z rozhovoru patrně, ještě o Vánocích 1981 byl autor přesvědčen, že přípravy k natáčení jeho nového seriálu se rozběhly. Měl za sebou obtížné připomínkové řízení, doslova zuřil kvůli každému ústupku (hlavně kolem stavby berlínské zdi a emigrace), který si východoněmecká dramaturgie vymohla. Krátce nato mu vedení televize NDR telefonicky oznámilo, že přijedou jeho zástupci na další jednání do Prahy. Schůzka se konala v hotelu Intercontinental a Jaroslav z ní přišel neuvěřitelně brzy. Napřed nemluvil vůbec. A pak řekl velice pomalu: „Vem těch dvanáct dílů a hoď je do popelnice.“ Až se uklidnil, tak mi dovysvětlil, že delegace přivezla další seznam připomínek, o nichž už diskutovat nehodlal. Bylo mu tedy stručně oznámeno, že v tom případě musí vzít na vědomí, že jeho příběh ideově nevyhovuje a nikdy nebude natočen.

Do popelnice jsem těch dvanáct dílů nehodila. Jen jsem je odnesla do sklepa, kde jsem je po dvaceti letech našla. Nic jsem neměnila. On se v tom textu, psaném na začátku osmdesátých let minulého století, laskavý čtenář nejlíp orientuje sám.

Magdalena Dietlová,
v Praze 1. července 2002

Obsah

<i>Úvodní poznámka autora . . .</i>	5
Vánoce 1913 . . .	7
Leden 1932 . . .	39
Podzim 1939 . . .	70
Jaro 1945 . . .	99
Vánoce 1945 . . .	123
Léto 1949 . . .	152
Podzim 1953 . . .	181
Zima 1959 . . .	211
Léto 1961 . . .	241
Jaro 1966 . . .	272
Zima 1969 . . .	301
Jaro 1978 . . .	330
<i>Jaroslav Dietl a jeho nový seriál . . .</i>	355

Jaroslav Dietl

Doktor Marcus a jeho rod

Televizní román

První vydání

Typografie Luboš Šedivý

Redaktorka Jaroslava Jiskrová

Sazba Miloš Jirsa

Vydala v roce 2002 nakladatelství

Jaroslava Jiskrová - Máj,

Dominova 2466/9, Praha 5,

j.jiskrova@volny.cz

(4. publikace)

a Dokořán s. r. o.,

Kováků 10/788, Praha 5,

dokoran@dokoran.cz, <http://www.dokoran.cz>

(17. publikace)

Výtiskl Akcent - tiskárna Vimperk, s. r. o.,

Špidrova 49, 385 01 Vimperk

Doporučená cena 199 Kč

ISBN 80-86643-02-6 (Jaroslava Jiskrová - Máj, Praha)

ISBN 80-86569-31-4 (Dokořán, Praha)

Jaroslav Dietl (1929–1985) patří k nejznámějším a nejplodnějším českým scenáristům a dramatikům. Jeho rozsáhlá tvorba – filmová, divadelní a televizní – čítá řadu děl; kromě scénářů k sedmnácti hraným filmům – za všechny jmenujme Ženu ani květinou neuhodíš, Bylo čtvrt a bude půl, Nejlepší ženská mého života, Causa králík a další, napsal také osm divadelních her – Nepokojné hodiny svaté Kateřiny, Nehoda ad., desítky her televizních – Alexandr Dumas starší, Legenda o zabití, Štědrý večer bratří Mánesů ad., řadu zábavných pořadů, z nichž nejznámější jsou asi Bakaláři a silvestrovské pořady. Především však proslul jako autor původních televizních seriálů: Tři chlapi v chalupě, Eliška a její rod, Píseň pro Rudolfa III., Dispečer a kapela, Byli jednou dva písaři, Nejmladší z rodu Hamrů, Muž na radnici, Žena za pultem, Nemocnice na kraji města, Plechová kavalerie, Inženýrská odysea, Okres na severu, Doktor z vejminku, Synové a dcery Jakuba skláře, Malý pitaval z velkého města, Rozpaky kuchaře Svatopluka Kuřátka, Velké sedlo a další.